

ronda devant la casa d'En Colom», mall. 1524 (BSAL VIII, 75, finals de la guerra de les germanies); «*ronda* o circuito de la ciutat, veg. *rambla*; r., *home que ronda*, circitor; *rondar la ciutat*: lustrare», DTo. 1647; «fer la *ronda*: rondar, regonèixer les sentinelles», Lacavalleria; i ja ampliant-se cap a la idea de 'fer un tomb, anar a voltar' en el pseudo-Boades (1673): «se'n varen tornar a França faent la *ronda* per Catalunya» (Ag, 370). D'aquí, p. ex., aquell ús d'humor escatològic en el B. de Maldà («*anar de ronda* en la nit, ab molta provisió de paper d'estrassa» (Coll B V., 220, més context en III, 795a53)).

DERIV.: *Rondar* [1647, DTo. i veg. supra]; intr. sovint en el sentit de 'vagar, donar voltes vagabundes': «sabem que *rondava* ahir per la raya de la Muga, ¿doncs quin millor tret se li presenta que clavar la urpa al Pedrals?», MrnVayreda (*Puny*, t. XVIII, 272 (212)). «S'escurça el dia sota el vent geliu, / la fullaraca *ronda* per l'exida, / i ja tota la casa, recollida, / té una sentor de fruites al caliu», JoCarner (*La Provident*, en *Les Monjoies*, 1912). *Rondaire* [Lab.]; *rondant*.

Rondejar 'enrondar, rodejar': «tots els carrés qu'ella passa - són *rondejats* de flos, / el rossinyol hi canta - per fer-li més honó / ---» (MilàF, *Romlo*, 491C, en diverses versions poc diferents, totes probablement ross., com consta de la B, en el vol. Pujol-Puntif). A l'Alta Vall Ferrera el reflexiu *rondejà-se*, des de la idea de 'donar voltes' passa a la de 'gronxar-se' (Tor, 1932, ja no a Farrera ni Pallars avall); una *rondejadóra* 'un gronxador' ibid. *Rondinejar* intr. 'donar voltes, anar d'ací d'allà': «Aquei gallard --- / en un carrer prop del Pont-d'En-Vestit, / 'via vist una minyoneia, / aixurida, fresca i guapeta; / això l'havia engorrandit: / sempre per 'lli *rondinejava* / ---»; «lo petit ocelllet per 'quí *rondinejava*, / saltant d'una olla sus d'un plat / o, sus l'estanyera quíllat / ---», «una mosca --- / s'apropa dels cavalls, *rondineja*, brunzina / ---», Saisset (*Perpiny.*, 79, 97 = *Catal. d. R.*, 123, 179, 227. *Rondinar* frag., id; *rondinyar* Tamarit de Ll. *Rondoiar* men, *rondoi*; *Rondolejar* ross. 'dansar' (cf. el pall *rondejar-se*); *rondolinejar*, formacions paral·leles a *gronxolar*, *pidolar*, *enriolar-se*, *rossolar* (potser partint del ll. CIRCULARE). Però per a RONDINAR 'botzinar', veg. allí.

Enrondar 'voltar, rodejar, encerclar', mot important però recent en la llengua literària (no el recollí cap lexicògraf fins al DAG i Vogel, 1911, «umgeben», que el treu de les seves lectures dels següents). No sembla haver-n'hi cap abans de Guimerà: «Dos dies que els *enronda* el cel y el mar» (*Poesies*, 1887), 270, «Del Puig de Bassegoda --- contemplant --- Lluirona ---, els crenys i gorges de Sadernes ---, l'encinglada cova des de la qual diu que un temps el Bisbe --- beneia, per damunt de l'avenc, a les verges del Senyor, arraulides en son convent de Coll-Roig, entre esquitits conreus i minúsculs vergers *enrondats* de murtres i llentiscle», MrnVayreda (1902) (*Puny* 1, 4 pròleg, 18 (23)). Des d'aquest les cites són d'escriers relacionats, poc o molt, amb el bisbat de Girona, i això és el que diu el DAG

(«e : circuir, rodejar, Girona»), però Guimerà, el primer, no hi tenia res a veure; de fet és segur que en aquelles terres hi mostra més ufana popular i de tota mena, però que també és un mot ben arrelat i més o menys usual en el cat. estrictament central [DOrt. 1917] i barceloní. «*Enrondar* la filla», DBal. (sense res més), i també era estrictament barceloní de llenguatge Maragall: «bells finestrals tots *enrondats* d'antigues parres», En. d'Osterdingen (O. C. I, 575a).

«Un dia s'allunyaren tant que arribaren sota l'aspre pendís de la serra: allí s'hi encastava una caseta blanca; hi eren tan a prop que obraven perfectament els finestrals gòtics --- el ram de llor beneit encimant les perxelleres, les lloses de què *enrondaven* l'era ---», PBertrana (*Naufreges* 1907, 81). «La llocada dels fills que l'*enrondava* ---», Pous i Pagès (*Empord.* 1905, 10). «Uns braços li *enrondaven* estretament el cos», VCatalà (*Ombriboles* 1904, 79). Coromines l'usà sovint, crec ja en *La Vida Austera* (1906), no sé si en les *Presons*, Im; de tota manera: «*En el castell de Chillon* En més hores tranquiles un castell he somiat, / *enrondat* de xiprers, de tamarius i roses, / embaumat amb l'aroma de la dolça amistat, / obertes les finestres, les lladroneres closes; / a vora d'un camí son portal s'obria / ---» 1920; «unes aigües trapasseres de muntanya, que mig-*enrondaven* la placeta --- una taula parada sota els arbres ---», pròleg de *Silèn*, 1925 (O. C. 1389, 7.8f.); «un escamot de matalassers atacà la colla que l'*enrondava*», Joan Apòstol (O. C., 533a 6f.). «La Cuina era una peça mitjana: --- en un dels caps hi havia llar, fora --- en el cap fronter, el trau de l'escala, que donava a baix, *enrondat* de la gàbia de llatres ---», V. Català (*Ombriboles*, 29).

DERIV. d'*enrondar*: A l'*enronda* loc. adv. empord.: «en tots els hostals de quatre hores a l'*enronda*», Pous i Pagès (*Empord.* 104); d'ell el recull Vogel, que escrivia als autors demanant-los que li definissin els mots, de manera que la traducció «im Umkreis» és autèntica. *Enrondament*; *enrondador*.⁵

¹ Verament català? No hi demostra fe AlcM en la cita que dona de C.Salvador. Reconec que jo tampoc, i que no me la hi reforça la d'*arravat* que cito (vol. II, 43b16) de l'alcoià Valls i Jordà. — ² És natural, doncs, que almenys a Andalusia *arreatado* prengui el sentit materialíssim de 'acalorat', 'de colors encensos per una soleuada o per la febre' («pobre niña, está toda *arreatada*», Almeria, 1937). D'aquí 'enfebrar-se' a Xile (a Colina, Vicuña Cifuentes, *Mitos y Supersticiones*, p. 120) *Arreatarse* em sembla reprendre la idea de «prendre-se», més amunt en el text, en el sentit de 'calar-se foc a una garriga' en les *Guerras de Granada* de Pz de Hita (ed Rivad, 661b) Quant a probables, o almenys possibles, manlleus del mot ibero-romànic, probablement en forma castellana, en parlars d'Itàlia, veg la nota de Jud, Rom LVIII, 598, n. 1, en basc, M-Lubke, *Altportug. Namenstudien* II, 65. — ³ Ramusio (*gente di ronda*); en traduccions d'historiadors d'Ultramar, *ronda* «guardia che fanno ~», i *rondare*, 1577, i sobretot S XVII (Zaccaria, *L'Elemento iberico n l ii*, 1927).